

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

3.11.2010

B7-0610/2010

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 110 lõikele 2

Eelseisev ELi ja USA tippkohtumine ning Atlandi-ülese majandusnõukogu kohtumine

Helmut Scholz, Rui Tavares, Takis Hadjigeorgiou, Kyriacos Triantaphyllides, Patrick Le Hyaric
fraktsiooni GUE/NGL nimel

RE\838072ET.doc

PE450.431v01-00

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

Euroopa Parlamendi resolutsioon eelseisva ELi ja USA tippkohtumise ning Atlandi-ülese majandusnõukogu kohtumise kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse kodukorra artikli 110 lõiget 2,
- A. arvestades, et 21. sajandi alguses on toimunud nihe mitmepooluselise maailmakorra suunas, mis eeldab ühiste probleemide kollektiivset lahendamist rahvusvahelisel tasandil, ning arvestades, et nii EL kui ka USA peavad selle olukorraga kohanema ja olema rahvusvahelistes suhetes koostööaltimad;
- B. arvestades, et Atlandi-ülestes suhetes jätkuvad tõsised rahvusvahelised konfliktid ja erimeelsused järgmistes küsimustes:
 - Afganistani sõda toob jätkuvalt kaasa tuhandeid tsiviilisikutest ohvreid ning muudab riigi ja kogu piirkonna olukorra äärmiselt ebastabiilseks, kuid NATO poliitika, mis on valdavalt sõjaline, ei ole aidanud lahendada ühtegi selle riigi probleemi;
 - tuumarelvastuse kontrolli ja desarmeerimisprotsessi taaskäivitamisel tehtud edusammud on tagasihoidlikud ja kõik teised desarmeerimisküsimused on jätkuvalt ummikseisus;
 - uus valitsus ei ole kaotanud Kuuba suhtes kehtestatud sanktsioone;
 - suhete halvenemine Iraaniga ohustab rahu ja muudab Lähis-Ida piirkonna pikaajalise kriisi lahendamise veelgi keerulisemaks;
 - USA terrorismivastase võitluse strateegia raames on kasutatud ulatuslikke vahendeid Euroopa kodanikke puudutavate tundlike andmete jälgimiseks, mis on vastuolus Euroopa kodanike põhiõiguste ja -vabadustega;
 - surmanuhtlus kehtib endiselt 38 USA osariigis ja föderaaltasandil;
- C. arvestades, et Atlandi-ülesed suhted on endiselt rahvusvahelise poliitika oluline osa, ning arvestades, et ELil ja USA-l on tähtis roll rahvusvaheliste konfliktide lahendamisel eelkõige Lähis-Idas, Afganistanis ja Iraagis ning vaesuse vähendamisel ja kliimamuutuste vastu võitlemisel;
- D. arvestades, et ELi ja USA majanduse maht moodustab ligikaudu poole maailma majandusest, mistõttu on neil kahel eriline kohustus aidata ületada praegune majandus- ja toidukriis, võidelda ebastabiilsuse ja spekulatsioonide vastu ning kehtestada selleks uusi eeskirju;
- E. arvestades Atlandi-üleste suhete ummikseisu ja suurenevaid erimeelsusi selliste rahvusvaheliste poliitiliste probleemide lahendamisel nagu majandus- ja finantskriis,

andmekaitse, kliimamuutuste vastu võitlemine ja muud küsimused ning arvestades, et parlamentidevaheline dialoog ja tihedamad suhted kodanikuühiskonna tasandil võivad aidata saavutada vastastikust mõistmist, ületada erimeelsusi ja leida mõlemale poolele sobivaid lahendusi, mis on kõikide asjaosaliste huvides,

1. nõuab Atlandi-üleste suhete põhimõttelist taaselustamist, võttes sihiks järgmised eesmärgid:
 - a) leida arutelude teel maailma kriisiolukordadele püsivad lahendused, mis asendaksid sõjalise ülijõu kontseptsiooni;
 - b) viia kiiresti ellu põhjalikud poliitilised reformid majandus- ja finantskriisi süsteemsete põhjuste kõrvaldamiseks ja võtta viivitamata otsustavaid meetmeid uue majanduskorra eeskirjade kehtestamiseks;
 - c) rõhutada, et terrorismivastast võitlust ei saa pidada rahvusvahelist õigust rikkudes ning tuues ohvriks ühised tunnustatud põhiväärtused, nagu inimõiguste ja põhivabaduste austamine ning õigusriigi põhimõtete ja asjakohaste Genfi konventsioonide järgimine;
 - d) arutada USA partneritega mooduseid, kuidas täita mõlema poole võetud kohustust edendada mitmepoolseid suhteid ja eelkõige rahvusvahelist koostööd ÜROs;
2. on seisukohal, et selleks tuleb tõhustada ELi ja USA parlamentide vahelist poliitilist dialoogi; rõhutab, et see dialoog peab muutuma avatumaks ja läbipaistvamaks; kutsub ELi ja USA juhtkonda ja parlamente üles pöörama rohkem tähelepanu suhetele kodanikuühiskonna tasandil ning keskenduma vähem majandusdialoogile;
3. väljendab tõsist muret seoses tasakaalu puudumisega õigusloomet käsitlevas dialoogis USAga ja selle mõjuga Euroopa õigusloomele; on veendunud, et Atlandi-ülene majandusnõukogu peab töötama läbipaistvalt ja aruandekohustust järgides;

Rahvusvahelised küsimused

4. rõhutab, et kiiremas korras tuleb anda aus hinnang nii praegusele sõjalisele strateegiale kui ka ühiskonna ülesehitamise strateegiale Afganistanis; järeldab, et strateegias tuleb teha suuri muudatusi, kuna rahu, julgeolek ja areng jäävad püsima vaid juhul, kui peatatakse vägivald, kui valitsev sõjaline lähenemisviis asendatakse suuremate pingutustega ühiskonna ülesehitamiseks ning kui selle tulemusena taastatakse Afganistani elanikkonna kindlustunne; nõuab NATO vägede väljatoomist Afganistanist;
5. tõdeb, et vaatamata USA valitsuse uutele jõupingutustele on Lähis-Ida rahuprotsess ummikseisus; rõhutab, et Atlandi-üleste partnerite suhete arendamisel Iisraeliga tuleks rangeks tingimuseks seada inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse austamine, Gaza ja Palestiina okupeeritud alade humanitaarkriisi lahendamine ning tõeline pühendumine üldise rahukokkuleppe saavutamisele;
6. tunneb sügavat muret 1,5 miljoni palestiinlase käekäigu ja turvalisuse pärast, kes on suletud Gaza sektoris võimaluseta sealt lahkuda; kutsub Atlandi-üleseid partnereid üles nõudma oma suhetes Iisraeliga, et Israeli ametivõimud blokaadi lõpetaksid; palub Atlandi-

ülestel partneritel suurendada jõupingutusi selle nimel, et lõpetada enam kui 4,3 miljoni ÜRO poolt registreeritud Palestiina pagulase pikka aega kestnud tragöödia kooskõlas ÜRO resolutsiooniga 194;

7. nõuab uue taktika kasutuselevõtmist suhetes Iraaniga, sest selle riigi isoleerimise ja tema suhtes sanktsioonide kehtestamise poliitika on läbi kukkunud; nõuab läbirääkimiste taasalustamist Iraaniga, et leida Iraani tuumaküsimusele terviklik ja õiglane ning läbiarutatud lahendus, lähtudes tõdemusest, et Iraanil on õigus tegutseda tuumavaldkonnas rahumeelselt, ning Iraani kontrollitavatest kinnitustest selle kohta, et tema tuumaprogramm on olemuselt rahumeelne; on kindlalt veendunud, et dialoogi ja diplomaatia abil on Iraani küsimuses võimalik saavutada realistlik ja pikaajaline lahendus mitmepoolses raamistikus, mis toimib Viinis asuva Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) järelevalve all;
8. toetab kindlalt 2010. aasta mais toimunud ELi ja Ladina-Ameerika tippkohtumise lõppdeklaratsioonis esitatud avaldust, milles Euroopa ja Ladina-Ameerika liidrid taunisid otsustavalt igasuguseid ühepoolseid eksterritoriaalse mõjuga sunnimeetmeid, pidades neid rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise kaubanduse üldtunnustatud eeskirjadega vastuolus olevaks, ning tõdesid, et nende kasutamine ohustab tõsiselt mitmepoolsust; tuletab meelde, et ÜRO Peaassamblee on Helms-Burtoni eksterritoriaalsete seaduste alusel Kuuba suhtes kehtestatud kaubandusembargot korduvalt hukka mõistnud; kutsub nõukogu ja komisjoni üles tõstatama selle teema ELi ja USA tippkohtumisel ja taotlema kõnealuste sätete tühistamist ning vajaduse korral esitama USA-le selle nõudmise WTO raames;
9. tuletab kõigile asjaosalistele meelde, et Küprose küsimus on rahvusvaheline probleem, mis tuleks lahendada ÜRO resolutsioonide ja rahvusvahelise õiguse alusel, tagades saare taasühinemise kahest piirkonnast ja kahest kogukonnast koosneva föderatsioonina ning demilitariseerituna, ilma garantide ja sekkumisteta, et luua Vahemere idapiirkonnas rahu sild;
10. tervitab president Obama uut lähenemisviisi tuumadesarmeerimisele ja uue START-lepingu allkirjastamist 2010. aasta aprillis; nõuab tungivalt, et EL ja USA püüaksid tagada läbiräägitud relvakontrolli ja desarmeerimise kokkulepete taaselustamise mitmepoolsel tasandil ÜRO süsteemi raames; kordab oma nõudmisi USAle:
 - mitte siduda tuumadesarmeerimist USA ja NATO ebavajaliku Euroopa raketitõrjeprojektiga;
 - mitte kompenseerida tuumadesarmeerimise meetmeid tavarelvastusega;
 - peatada lahingtuumarelvade uue põlvkonna väljatöötamine;
 - ratifitseerida tuumakatsetuste keelustamise leping;
 - ratifitseerida Ottawa konventsioon jalaväemiinide kasutamise, ladustamise, tootmise ja üleandmise keelustamise ning nende hävitamise kohta;
 - ratifitseerida kassettlahingumooni konventsioon;

- lõpetada vastuseis ÜRO bioloogiliste ja toksiinrelvade konventsiooni protokollis suhtes;
- toetada tuumarelvade leviku tõkestamise lepinguga kehtestatud korra karmistamist, täites rangelt kõiki lepingus, eelkõige artiklis 2 sätestatud kohustusi;
- anda uus tõuge keemiarelvade konventsiooni rakendamisele ja selle korralduse karmistamisele;

Inimõigused ja põhivabadused

11. on väga mures Euroopa kodanike andmekaitse rikkumise pärast USAga sõlmitud rahvusvaheliste lepingute raames; kinnitab veel kord, et ei poolda andmeplokkide ja reisijaid käsitlevate andmete edastamist USA-le ja üldiselt kolmandatele riikidele terrorismivastase võitluse ettekäändel;
12. rõhutab Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahelise isikuandmete kaitset käsitleva lepingu peatselt algavate läbirääkimiste olulisust;
13. rõhutab, et selline raamleping USAga peaks toimima minimaalseid norme sätestava lepinguna, mida kohaldatakse kõigi ELi või liikmesriikide ning USA vaheliste tulevaste ja (pärast eelnevalt kindlaks määratud üleminekuperioodi) olemasolevate isikuandmete edastamist ja töötlemist käsitlevate lepingute suhtes, mille eesmärk on kriminaalkuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest süüdistuse esitamine politsei- ja õigusalase koostöö raames ning mis peaks olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja direktiiviga 95/46/EÜ;
14. rõhutab, et parlamenti tuleb täielikult teavitada kõikidest rahvusvahelise andmevahetusega seotud sündmustest; seepärast nõuab tungivalt, et komisjon ja nõukogu annaksid põhjaliku ülevaate liikmesriikide ja USA vahelistest kahepoolsetest kokkulepetest ja vastastikuse mõistmise memorandumitest, mis käsitlevad õiguskaitseandmete vahetamist, osalemist USA viisanõudest loobumise programmis ning ühekordse julgestuskontrolli programmi;
15. on vapustatud Wikileaks poolt avaldatud teabest inimõiguste rikkumise kohta Iraagi sõja ajal; palub USA-l kuritegude eest vastutavad isikud kohtu alla anda;
16. nõuab kõikide Iraagi sõja ajal sooritatud kuritegude rahvusvahelist uurimist ÜRO egiidi all; palub NATO liikmesriikidel sõdurid viivitamata Iraagist välja viia;
17. kordab taas Euroopa Liidu korduvat üleskutset mitteosalevatele riikidele kaaluda võimalust ratifitseerida Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuut või sellega ühineda;
18. peab kahetsusväärseks, et president Obama ei täitnud oma lubadust sulgeda Guantánamo kinnipidamiskeskus 2009. aasta lõpus ning nõuab selle viivitamatut sulgemist; palub USA-l loobuda sõjaväelistest komisjonidest ning tuua kõik Guantánamo kinni peetavad, kelle üle ta kavatseb kohut mõista, tavalise föderalse tsiviilkohtu ette kooskõlas rahvusvaheliste õiglase kohtumõistmise normidega; rõhutab, et kõik kinni peetavad, keda ei kavatseta kohtu alla anda, tuleb viivitamata vabastada; palub ELi liikmesriikidel

suurendada jõupingutusi president Obama otsuse toetamiseks, pakkudes varjupaika vabastatud Guantánamo vangidele;

19. palub USA valitsusel lõpetada erakorralised vahistamised ja üleviimised; palub nõukogul ja komisjonil käsitleda konsultatsioonides USA valitsusega olukorda USA hallatavates kinnipidamisasutustes Afganistanis (Bagrāmis) ning nõuda nende sulgemist;
20. nõuab taas kord, et USA loobuks surmanuhtlusest föderaalset ja riigi tasandil;

Majandusküsimused

21. kordab oma seisukohta, et uus Atlandi-ülene majanduspartnerlus ega vabakaubandusleping USAgagi ei saa olla suhetes USAgagi ELi eesmärk; on seisukohal, et EL ja liikmesriigid peavad säilitama oma sotsiaalpoliitika ning tervishoiu- ja keskkonnapoliitika põhimõtted ning tugevdama majandussuhteid maailma teiste piirkondadega;
22. on seisukohal, et USA ja EL kui piirkonnad, kus asub enamik maailma tähtsamaid finantskeskusi, peavad majandus- ja finantskriisist väljatulemisele vastutustundlikult lähenema; rõhutab, et reguleerijatele mõlemal pool Atlandi on vaja kiiresti anda suuremad volitused finantsinstitutsioonide kokkuvarisemise haldamiseks, tagamaks, et pankade pankrotistumise maksavad kinni pankade aktsionärid ja laenuandjad, mitte maksumaksjad;
23. on seisukohal, et finantssektor peab naasma oma algse ülesande juurde ning tegutsema eelkõige üldsuse huvides, leppima väiksema tuluga ning nõustuma preemiasüsteemidega, mis on suunatud riskide vältimisele ja pikaajalistele eesmärkidele, mitte lühiajalisele kasumile; juhib tähelepanu asjaolule, et tööstusriikide ning eriti USA ja mõne ELi liikmesriigi finantstööstus on ühiskonna seisukohast liiga suur ning selle mahtu tuleb vähendada;
24. on seisukohal, et enne majandus- ja finantskriisi Euroopa Liidus ja USAs kehtinud reguleerival raamistikul puudus sidusus ning see põhines peamiselt hajutatud makromajanduslikel analüüsidel, ning kuna ülemaailmsel tasandil puudus sidus reguleeriv raamistik, tegutsesid riigid omapäi; nõuab tungivalt, et EL ja USA rõhutaksid järelevalve- ja reguleeriva süsteemi tähtsust, et muuta kohustuslikuks muu hulgas ka tehingute registreerimine; palub ELil ja USA-l propageerida finantstehingumaksu kehtestamist;
25. nõuab tungivalt, et EL ja USA astuksid vajalikud sammud käimasoleva valuutasõja lõpetamiseks; on seisukohal, et Aasias toimuva võistluse madalaima kursi nimel käivitas USA rahapoliitika, mis alandab USA dollari kurssi euro ja teiste tähtsamate valuutade suhtes; märgib, et valuutasõja peamine ohver on tõenäoliselt ELi majandus;
26. rõhutab, et ülemaailmne majanduslik tasakaalutus, mida finantskriis ajutiselt leevendas, on taastekkimas ning see ohustab majanduse taastumist ja töökohtade loomist; on seisukohal, et suur kaubavahetusbilansi ülejääk peab põhinema suuremal sisenõudlusel;
27. on seisukohal, et tiheneva kaubavahetuse valguses peaks EL tagama, et ei esine sotsiaalset dumpingut, arvestades näiteks USA sotsiaalsete õiguste madalat taset ja riikliku tervishoiusüsteemi katastroofilist olukorda;

28. on seisukohal, et eeltingimuseks kaubandussuhete tihendamisele USAga, nagu iga kolmanda riigiga, peaks olema inimõiguste austamine, sh surmanuhtluse kaotamine, õiglane kohtumõistmine vangide üle, kõikide piinamise viiside keelustamine ning peamiste rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimine ja austamine;
29. võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni kindla kavatsuse uurida põhjalikumalt mittetariifsete meetmete kasutamist ELi ja USA kaubandussuhetes; juhib tähelepanu asjaolule, et vastavalt Euroopa Komisjoni uuringule mittetariifsete meetmete kohta ELi ja USA kaubandus- ja investeerimissuhetes annaks selliste meetmete kaotamine või vähendamine ELile suuremat tulu; nõuab tungivalt, et mittetariifsete meetmetega seotud regulatiivsete küsimuste lahendamine ei tohi toimuda tarbijakaitse arvel tervishoiu, rahanduse, elukvaliteedi ja keskkonna valdkonnas;
30. palub nõukogul ja komisjonil arutada oma Atlandi-üleste partneritega, kuidas saavutada edu arenguriikide juurdepääsu osas ravimitele, ning seista kindlalt vastu USA algatusele lisada kõikidesse kahepoolsetesse kokkulepetesse, mille üle arenguriikidega läbirääkimisi peetakse, klauslid, mille kohaselt need riigid loobuvad Doha lepingu sätete kohaldamisest TRIPSi raames, mis lubavad neil toota ja importida geneerilisi ravimeid, mida on vaja võitluseks peamiste probleemidega rahvatervise valdkonnas (AIDS, tuberkuloos jne);
31. on seisukohal, et kuna WTO sekretariaat rõhutas 29. septembri 2010. aasta kohtumisel taas USA 2008. aasta põllumajandusseaduse negatiivset mõju kolmandate riikide tootjatele, peaks EL selle küsimuse ELi ja USA tippkohtumisel tõstatama;
32. on seisukohal, et mitmed ELi ja USA vahelised kaubanduskonfliktid – nt hormoonidega töödeldud liha ja geneetiliselt muundatud tooteid puudutavad konfliktid – lähtuvad õigusest turvalisele toidule ja keskkonnale, ning palub nõukogul ja komisjonil tegutseda kooskõlas kehtiva ELi õigusega ja seda kaitsta;

Kliimamuutus

33. on seisukohal, et kliimamuutus, alternatiivne energiatootmine ja energiatõhusus peaksid olema Atlandi-ülese majandusnõukogu prioriteedid; ergutab sellega seoses Atlandi-ülest majandusnõukogu tegema koostööd energiasäästu meetmete alal, mis on võetud kliimamuutusega toimetulekuks; nõuab tihedamat regulatiivset koostööd toodete energiatõhususe normide valdkonnas;
34. palub USA-l, ELil ja kõigil teistel rahvusvahelistel partneritel võtta Cancúni kliimamuutuse konverentsil ambitsioonikamad heite vähendamise kohustused, mis põhinevad „ühise, kuid diferentseeritud vastutuse” põhimõttel, et tagada kooskõla 2°C eesmärgiga ning mitte ette ära otsustada, et 1,5°C temperatuurilimiit tagab suure tõenäosusega kõikide riikide, rahvaste ja ökosüsteemide säilimise;
35. on seisukohal, et rahvusvaheline kokkulepe peaks tagama kasvuhoonegaaside heite ühise vähendamise arenenud riikides valitsustevahelise kliimamuutuste rühma pakutud 25–40% vahemiku (vähendamine 2020. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes) ülemises osas, sest värsked teaduslikud andmed näitavad, et 2°C temperatuurilimiidi saavutamiseks kõigest 50% tõenäosusega on vaja vähendada heidet vähemalt 40%; rõhutab, et vähendamine peaks olema siseriiklik, pidades silmas, et ELile, USA-le ja teistele arenenud riikidele

tuleks seada pikaajaline eesmärk vähendada 2050. aastaks kasvuhoonegaase vähemalt 80–95% võrreldes 1990. aasta tasemega;

36. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ning Ameerika Ühendriikide presidendile ja Kongressile.